

Wywód rekursu Biura Spraw Skarbu w sprawie Rosenthalów o zapłacenie przez Skarb Publiczny odszkodowania za wyburzoną kamienicę.

Or. Archiwum Narodowe w Krakowie, sygn. 29/200/1850 (d. WM 337), s. 975–980.

Edycja krytyczna: Mateusz Mataniak.

[s. 975]

Wywód Rekursu ze strony c.k. Biura Spraw Skarbu i Instytutów Publicznych,
imieniem Skarbu Publicznego czyniącego,
przeciw Maurycemu i Helenie Rosenthalom małżonkom

C.k. Sądzie Wyższy!

Stan tej sprawy obejmuje redakcja wyroków sądów niższych w sprawie tej zapadłych, które się c.k. Sądowi Wyższemu odczytuje. Z porównania skargi Rosenthalów i orzeczenia sądów a quibus okazuje się, że Rosenthalowie żądali: a) z tytułu wartości zburzonej kamienicy 7414 złp 27 gr.; b) z tytułu wystawienia nowego muru z fundamentu oraz muru frontowego i parkanu – 5000 złp; c) z tytułu wynagrodzenia za wstrzymanie o rok dłużej roboty, niż potrzeba było – 6000 złp. Kategorie pod b) i c) ostatecznie już załatwione zostały, bowiem ad b) dano miejsce relacji biegłych na facta: 1°. Czy rzeczywiście Rosenthalowie wystawić musieli i wystawili inne zupełnie muru frontowe z fundamentami i parkanem, dla potrzeby i wskutek cofnięcia się do linii A i B na planie restauracyjnym oznaczonej. 2°. Jak wiele jest warte przy względzie na wartość materiału i roboty wystawienie tych nowych murów frontowych oraz fundamentów i parkanu, a to szczegółowo co do każdej z tych części. Ad c) Żądanie Rosenthalów dodano. Co się zaś tyczy kategorii ad a), to jest co do pretensji Rosenthalów za wartość zburzonej kamienicy w sumie 7414 złp 27 gr. likwidowanej, gdy orzeczenia sądów a quibus są różne, albowiem Trybunał sądzący w I Instancji oddalił Rosenthalów z tą pretensją, a Trybunał apelacyjny uznając zasadność żądania Rosenthalów, określił dowód z relacji biegłych na takie facta: [976] I. „Jaką wartość oznaczyć wypada za część kamienicy Nr 193, na skutek cofnięcia się do linii A i B na planie restauracyjnym oznaczonej, dla użytku publicznego zburzoną, odnośnie do szacunku za całą kamienicę, w sumie 12 400 złp przez Rosenthalów zaofiarowanego”. Tudzież II. „Jakie koszty mogli ponieść Rosenthalowie na rozebranie starych murów poprzednio przed cofnięciem się do linii A i B powołanego planu istniejących, i jaka wartość była materiału z tychże murów zebranego”. Przeto Skarb wyrokiem tym de datto 2 stycznia br. nader będąc uciążonym, założył rekurs w usprawiedliwieniu którego przy odwołaniu się do swych wniosków w Sądach a quibus przedstawia: Wyrok I Instancji polega na tej zasadzie. Zważywszy, że żądanie to jest bezzasadne i bez tytułu prawnego, albowiem Rosenthalowie nie dowodzą zburzenia całej kamienicy, a co najgłówniejsza, nie wykazują, aby to zburzenie było koniecznym następstwem odbudowania nowego

frontu dla zastosowania się do linii upiększenia. Wyrok zaś apelacyjny spoczywa na tych prawdach. Zważywszy, że orzeczenie Sądu I Instancji co do oddalenia Rosenthalów z żądaniem zasądzenia wartości zburzonej kamienicy, nie jest uzasadnione, bo Rosenthalowie winni być wynagrodzeni za wszelki ubytek swej własności na użytek publiczny przeszłej i w kosztach poniesionych. I orzeczenia Sądu a quo nie może wesprzeć i ta okoliczność, że Rosenthalowie nie dowodzą zburzenia całej kamienicy, bo gdy tego nie twierdzili, tym samym konkluzję ich o zasądzenie im 7414 złp 27 gr. za zburzoną kamienicę uznać należało za odnoszącą się nie do całej, lecz tylko do części zburzonej kamienicy. Dlatego ocenienie, jaka ilość za zmniejszoną rozległość kamienicy [s. 977] Rosenthalów i tytułem kosztów rozebrania starych murów przyznana im być winna, stosownie do ustawy sejmowej z roku 1821 przez w sztuce biegłych skutecznym być winno. Zasady atoli te wyroku apelacyjnego są mylne. A danie miejsca relacji na fakta zakreślone nietrafne, bo Rosenthalowie, jak dosłowna ich konkluzja naucza, żądali pod tą kategorią, aby Trybunał zasądził im wartość zburzonej kamienicy, która według własnego rządowego otaxowania wynosi z gruntem 7414 złp 27 gr. Zburzywszy bowiem całą kamienicę, założywszy nowe fundamenty, wybudowali gmach w zupełnie innym kształcie, i żądają zasądzenia nie tylko tego, do czego już dwoma zgodnymi wyrokami mają przyznany tytuł, to jest do zwrotu kosztów wystawienia nowego muru z fundamentu, oraz muru frontowego i parkanu, ale nadto żądają zasądzenia wartości zburzonej kamienicy, która (jak mówią) według własnego rządowego oszacowania wraz z gruntem wynosi 7414 złp 27 gr. Jak gdyby i dawna kamienica, i teraz wznoszący się wystawiony nowy budynek, zarazem istnieć mogły. Sąd zaś a quo przychyła się do tego żądania powodowany tą zasadą, że Rosenthalowie winni być wynagrodzeni za wszelkie ubytki swej własności na użytek publiczny przeszłej. Lecz zasada ta jest: a) Przeciwna wyrokowi prawomocnym, bo już w przeszłym sporze Wydział III wyrokiem z dnia 12 czerwca 1846 r. orzekł, że były Senat Rządzący przez wydanie polecenia, aby właściciel stosował się w restauracji do planu upiększenia, nie odbiera własności Rosenthalom, skoro jako właściwa władza działa w swej atrybucji. [s. 978] A gdy wyrok ten na drodze apelacji zatwierdzony, przeszedł w rzecz osądzoną, Rosenthalowie występują z żądaniem zasądzenia: a) za wartość zburzonej kamienicy – 7414 złp 27 gr.; b) za wystawienie nowego muru z fundamentu – 5000 złp. Czyli żądają razem 12 417 złp 27 gr. Kiedy za całą kamienicę z gruntem zapłacili tylko 12 400 złp. Nadto zasada ta zostaje jeszcze b) w sprzeczności sama ze sobą, opiewa bowiem, że Rosenthalowie winni być wynagrodzeni za wszelki ubytek swej własności na użytek publiczny przeszłej. Bo wprawdzie to, co z własności prywatnej przechodzi na własność publiczną, powinno być wynagrodzonym właścicielowi. Lecz kategoria, o której mowa, mieści pretensję o zwrot zburzonej kamienicy, której przecież żadna część na użytek publiczny nie przeszła, tylko na użytek publiczny przeszedł mały kawałek gruntu, który obróconym został pod ulicę publiczną, w skutku obowiązku Rosenthalów zastosowania się do planu przez Rząd zatwierdzonego. c) Dalsza zasada Sądu a quo jest ta, że orzeczenia I Instancji nie wspiera co do tej kategorii to, iż Rosenthalowie nie dowodzą zburzenia całej kamienicy, bo gdy tego nie twierdzili, tym samym konkluzję ich o zasądzenie

im 7414 złp 27 gr. za zburzoną kamienicę, uważać należało za odnoszącą się nie do całej, lecz tylko do części zburzonej kamienicy. Zasada ta okazuje, że Sąd a quo wystąpił w obronie Rosenthalów wbrew własnemu twierdzeniu, i wbrew stanowisku, z którego tą pretensję wynieśli. Bo oni sami wyznają, że obowiązek cofnięcia się do linii upiększenia zmusił ich do zburzenia całej kamienicy, i w tej mierze odwołują się nawet do otaxowania [s. 979] rządowego, tymczasem sam Sąd a quo wmawia w nich, że ta konkluzja Rosenthalów powinna być uważaną za odnoszącą się nie do całej, lecz tylko do części kamienicy. Cóżkolwiek bądź zasada ta jest mylną i niesprawiedliwą, bo kiedy sądy dopuściły wbrew wszelkiej oczywistości zasadę do wynagrodzenia za wystawienie nowego muru z fundamentu oraz muru frontowego i parkanu, kiedy prócz tego Skarb nie uchylał się i nie uchyla od wynagrodzenia za kawałek gruntu zajętego pod ulicę – to nie powinien być zagnany do płacenia wartości kamienicy, w miejsce której inna wystawioną została, z której Skarb nie korzystał. Którą Rosenthalowie kupili jako rudera. W której więc restauracji zastosować się byli powinni do planu upiększenia miasta. Z której materiał zabrali. I którą burząc nie mogą zarzucić, aby władza administracyjna niezatwierdzeniem planu ze strony Rosenthalów przedstawionego, działała nad atrybucje sobie z przepisów ustaw służące. Dlatego co do tej kategorii różnobraźniących orzeczeń Skarb obstaje przy wnioskach w Sądach a quibus przedstawionych. Że Rosenthalom zbywa na zasadzie i tytule prawnym do działania o zwrot wartości zburzonej kamienicy. Że nawet w istocie rzeczy żądanie to jest niegruntowne. A to tym pewniej, gdy facta dla biegłych zakreślone sporu nie rozstrzygają, bo według tych szło by o oznaczenie ilości poniesionej przez Rosenthalów szkody ze zburzenia starej kamienicy, a tego oznaczyć nie można bez ocenienia, ile korzyści odnieśli z wzniesienia budynku w takim [s. 980] kształcie, jako teraz jest, otwartego na wszystkie strony, z wielkim, okazałym i wygodnym dziedzińcem, przy ulicy szerokiej i upiększonej stojącego. Bo wtedy tylko przyjmowane być może sprawiedliwe ocenienie szkód z jakiego czynu wynikłych, kiedy korzyści, jakie za sobą czyn ten pociąga, wchodzi w zasadę obrachunku. Wszakże całkiem w Sądach a quibus reflektowanym nie było. Tak usprawiedliwszy wyniesiony rekurs i odparłszy zasady wyroków a quibus w sprzeczności ze sobą, w sprzeczności z wyrokami prawomocnymi i przepisami ustaw zostające, uprasza obrońca imieniem Skarbu Publicznego, aby Sąd Wyższy ! wyrok zarekurrowany uchylił, Rosenthalów z żądaniem zasądzenia wartości zburzonej kamienicy, jako tytułu i zasady prawnej pozbawionym, a nawet w istocie rzeczy niegruntownym – oddalił. I tychże na koszty sporu wszystkich trzech instancji skazać raczył. W kwocie 150 złp.

[Podpis] Komar – obrońca Spraw Rządowych i Instytutowych.

1. Ponieważ chcąc być w zgodzie z prawdą, trzeba być naprzód w zgodzie z samym sobą, więc sprawiedliwym było przytoczenie żądania Rosenthalów o 7400 złp za zburzoną kamienicę^a, bo istotnie za zburzenie tej przez Rząd żądano rzeczzonej sumy.

a Fragment „o 7400 złp za zburzoną kamienicę” w oryginale podkreślony.

O to jest skarga:^b. 2. Gdzie sam Rząd kamienicę zburzoną na 7400 złp oszacował. 3. Kamienica zburzona. 4. Plan sytuacyjny co do nowej kamienicy.

[hasła: zajęcie na użytek publiczny, sprzedaż licytacyjna, odszkodowanie ze Skarbu Publicznego, oszacowanie nieruchomości, biegli sądowi, Biuro Spraw Skarbu, koszty sądowe]

^b Fragment niezbyt czytelny: „to sam i w całości zasądzonym być winno”?